

PF

Pensioenfederatie

Jaarverslag 2013

DENSIOEN
FEDERATIE

Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is sinds eind 2010 de overkoepelende belangenbehartiger van de Nederlandse pensioenfondsen. De Pensioenfederatie is voortgekomen uit een samenwerking van de koepels voor bedrijfstak- (Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen – VB), beroeps- (Unie van Beroepspensioenfondsen – UvB) en ondernemingspensioenfondsen (Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen – OPF).

Cijfers

De Pensioenfederatie behartigt namens meer dan 300 Nederlandse pensioenfondsen de belangen van 5,6 miljoen deelnemers, 2,9 miljoen gepensioneerden en 8,3 miljoen gewezen deelnemers. Circa 85% van alle werkenden is aangesloten bij een collectief pensioenfonds. De pensioenfondsen van de Pensioenfederatie beheren samen ca. 900 miljard euro.

Contactinformatie

Prinses Margrietplantsoen 90
2595 BR Den Haag

Postbus 93158
2509 AD Den Haag

T + 31 (0)70 76 20 220
info@pensioenfederatie.nl
www.pensioenfederatie.nl

PF

---

1 De vereniging	4
2 Thema's	9
Pensioenfondsbestuur	10
Uitvoeringskosten	12
Toezichtkosten	13
Fiscaal kader pensioenregelingen	14
Financieel toetsingskader en nieuwe pensioencontracten	16
Europa	19
Pensioencommunicatie	22
Reputatiecampagne	23
Investeren in Nederland	24
Toekomst pensioenstelsel	26
3 Financieel jaarverslag	29
1 Balans per 31 december 2013 (na bestemming van het resultaat)	30
2 Rekening van baten en lasten over 2013	31
3 Algemene toelichting	32
4 Toelichting op de balans	33
5 Toelichting op de rekening van baten en lasten	36
6 Overige gegevens: a) resultaatbestemming b) controleverklaring	38
7 Begroting 2013 Bijlage: controleverklaring van de onafhankelijke accountant	39 40
4 Geconsolideerde balans	43
Colofon	44

De vereniging

De vereniging

Voor de vereniging Pensioenfederatie stond 2013 in het teken van het volledig bestuurlijk en financieel opgaan van de drie constituerende pensioenkoepels in de Pensioenfederatie.

Besluit tot fusie

Sinds 15 november 2010 traden de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB), de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB) en de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) alleen nog gezamenlijk naar buiten als Pensioenfederatie. Op 16 juni 2011 werd de 'vereniging met volledige rechtsbevoegdheid' formeel opgericht als vereniging van de drie koepels. Op 19 december 2013 besloten de algemene ledenvergaderingen van VB, UvB en de Pensioenfederatie tot een volledige fusie van de VB en UvB (verdwijnende verenigingen) met de Pensioenfederatie (verkrijgende vereniging) met ingang van 1 januari 2014. Tegelijkertijd besloot het bestuur van OPF (die als stichting formeel niet kon deelnemen aan een fusie van verenigingen) tot overdracht van haar vermogen aan de Pensioenfederatie en tot opheffing.

Doelstelling, missie en visie

De Pensioenfederatie heeft als doel om de gemeenschappelijke belangen van de aangesloten pensioenfondsen in Nederland te behartigen en daarnaast de samenwerking tussen deze pensioenfondsen en de ontwikkeling van het Nederlandse pensioenstelsel te bevorderen. Visie van de Pensioenfederatie is dat het Nederlandse driepijlersysteem zorgt voor de beste pensioenvoorziening voor deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. De Pensioenfederatie wil dit systeem toekomstbestendig houden en zorgen voor not-for-profit-uitvoering van collectieve aanvullende pensioenregelingen. Uit internationale vergelijkingen blijkt aanhoudend de meerwaarde ervan. De Pensioenfederatie heeft haar missie en visie nader uitgewerkt in de Beleidsagenda 2010–2014 (www.pensioenfederatie.nl).

Bestuur, Algemene Ledenvergadering, commissies en werkgroepen en het bureau

Als gevolg van het opgaan van de koepels VB, UvB en OPF in de Pensioenfederatie is de samenstelling van het bestuur met ingang van 1 januari 2014 gewijzigd. Het bestuur heeft twaalf leden en een onafhankelijke voorzitter zonder stemrecht. Het bestuur is samengesteld uit zes bestuursleden namens bedrijfstakpensioenfondsen, vier namens ondernemingspensioenfondsen en twee namens beroepspensioenfondsen. Het bestuur vergadert acht keer per jaar.

In de Algemene Ledenvergadering (ALV) van de Pensioenfederatie zijn alle aangesloten fondsen vertegenwoordigd. De ALV vindt minimaal twee keer per jaar plaats. In het najaar voor de vaststelling van het beleidsplan en de begroting voor het volgende jaar; in het voorjaar voor de goedkeuring van de jaarrekening over het afgesloten jaar.

Het bestuur en het bureau worden inhoudelijk ondersteund en geadviseerd door commissies. In het kader van de nieuwe bestuurlijke inrichting van de Pensioenfederatie werd besloten de samenhang tussen commissies en het bestuur te verbeteren. Tevens werd besloten om het aantal commissies te verminderen en aan elke commissie een vaste bestuurder van de Pensioenfederatie te koppelen. In de loop van 2014 zullen binnen de Pensioenfederatie de volgende commissies bestaan:

- Commissie Actuarieel;
- Commissie Communicatie (pensioencommunicatie van de sector en imago);
- Commissie Pensioenfondsenbestuur (PFG, geschiktheid en compliance).
- Commissie Pensioenzaken (juridische en fiscale zaken);
- Commissie Public Affairs (nationaal én internationaal);
- Commissie Risicomanagement;
- Commissie Vermogensbeheer;
- Commissie Verslaglegging en Uitvoeringskosten;

Een uitvoeringsraad, bestaande uit vertegenwoordigers van pensioenuitvoeringsorganisaties, zelfadministrerende fondsen en bestuursbureaus,

zal het bestuur gevraagd en ongevraagd adviseren over uitvoerings-technische aspecten van pensioenwetgeving en –beleid. Het bestuur kan besluiten om voor een specifiek onderwerp een aparte en tijdelijke werkgroep in te richten die wordt gevraagd om met voorstellen over dat onderwerp te komen.

Het bureau, bestaande uit 28 medewerkers, zorgt voor de voorbereiding en uitvoering van alle besluiten van het bestuur en de Algemene Ledenvergadering. Daarnaast vervult het bureau een brugfunctie tussen enerzijds de pensioenwereld en anderzijds het politieke en maatschappelijke speelveld in Nederland en Europa.

Activiteiten

De activiteiten van de Pensioenfederatie laten zich kortweg omschrijven als:

- collectieve belangenbehartiging;
- informatievoorziening;
- services.

In de brochure “Pensioenfederatie: voor en door leden”, die in januari 2014 is gepubliceerd wordt dieper ingegaan op de activiteiten van de Pensioenfederatie.

Verenigingsmanagement: ledenonderzoek

In het najaar van 2013 is de Pensioenfederatie gestart met een onderzoek onder de aangesloten pensioenfondsen. Doel van het onderzoek is om op reguliere basis meer duidelijkheid te krijgen over:

- de behoeften van de leden;
- de belangrijkste taken van de Pensioenfederatie volgens de leden;
- tevredenheid van de leden;
- het imago van de Pensioenfederatie bij haar leden.

In het voorjaar van 2014 worden uit het ledenonderzoek conclusies getrokken over het functioneren van de Pensioenfederatie op het gebied van belangenbehartiging, informatievoorziening, services, de inspanningen voor het imago van de sector en de wijze waarop de betrokkenheid van de leden kan worden gestimuleerd.

Bestuurssamenstelling per ultimo 2013

Het bestuur van de Pensioenfederatie bestond eind 2013 uit de volgende personen:

C. van der Pol (voorzitter)
K.J. Broekhuizen
J.W. Duijzer
J.B.J. Kemme
R.J.J. Kragten
W.J.M. Noordman
K.B. van Popta
F.Th.M. Rohof
G.M.A. Rutten
B.A.A.M. van der Stee
J.A.G. Steenvoorden
A.A. van Wijngaarden
H.L.M. Willemse

Bestuurssamenstelling per 1 januari 2014

Na het volledig opgaan van de pensioenkoepels VB, UvB en OPF in de Pensioenfederatie per 1 januari 2014 bestaat het bestuur van de Pensioenfederatie uit de volgende personen:

C. van der Pol (voorzitter)
J. Bouma
Mw. T.P.J.A. van den Heuvel
R.J.J. Kragten
M. Kortbeek
Mw. J. Meijer
W.J.M. Noordman
G.M.A. Rutten
Mw. M.H.A.C.J. Simons
A.H.J. Snellen
Mw. C.M. van der Werf
A.A. van Wijngaarden
H.L.M. Willemse

2

Pensioenfederatie

Thema's

Pensioenfondsbestuur

In 2013 is de Wet versterking bestuur pensioenfondsen aangenomen door de Tweede en de Eerste Kamer, stelde de Pensioenfederatie een code pensioenfondsen vast en is een handreiking geschikt pensioenfondsbestuur voorbereid.

Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Begin augustus 2013 trad de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in werking. De Pensioenfederatie heeft op een aantal belangrijke punten succes bereikt met haar lobby: het omgekeerd gemengd model (de zogenoemde 'one tier board') is in de wet opgenomen, de positie van de werkgever in het bestuur is gehandhaafd, de rol van de werkgever in het verantwoordingsorgaan is hersteld en de visitatiecommissie blijft – in ieder geval nog drie jaar – mogelijk voor het intern toezicht. De staatssecretaris heeft desgevraagd aangegeven erop toe te zien dat in de periode tot de Wet versterking bestuur pensioenfondsen geïmplementeerd moet zijn, samenloop met de Wet Koser Kaya/Blok in het toezicht niet tot problemen zal leiden.

Tijdpad implementatie Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Per 1 juli 2014 dienen pensioenfondsen hun governance aan de wet te hebben aangepast. Ter ondersteuning van de pensioenfondsen publiceerde de Pensioenfederatie in oktober 2013 het document 'Tijdpad implementatie Wet versterking bestuur pensioenfondsen'. In dit service-document wordt een overzicht gegeven van wat wanneer moet gebeuren om op tijd klaar te zijn met de implementatie van de wet. Beoogd is een bijdrage te leveren aan de discussie en besluitvorming die bij alle pensioenfondsen over de implementatie moet plaatsvinden.

Code pensioenfondsen

Op diverse plaatsen in de Memorie van toelichting van de Wet versterking bestuur wordt de sector uitgenodigd om in een te ontwikkelen code nadere inhoud te geven aan de verplichtingen van de wet. De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben deze handschoen voortvarend opgepakt. Op 8 september 2013 is door het bestuur van de Pensioenfederatie de Code pensioenfondsen vastgesteld. Vanaf voorjaar

2013 zijn over de code diverse bijeenkomsten georganiseerd en heeft een groot aantal deskundigen uit de sector er daadwerkelijk aan meegeschreven. Doel van de code is om de kwaliteit van het functioneren van het pensioenfondsbestuur te verbeteren en daarbij het vertrouwen van alle direct belanghebbenden, maar ook van de maatschappij in het algemeen, te behouden en te versterken. Uitgangspunt van de code is dat de kwaliteit het best wordt geborgd door de samenwerking van betrokken en deskundige mensen. De code legt de nadruk op het beïnvloeden van het gedrag van bestuurders, intern toezichthouders en houders van en belanghebbenden bij de verantwoordingsfunctie. Transparantie en 'in control zijn', diversiteit en beloning zijn belangrijke thema's. Daarnaast richt de code zich op zittingsduur en benoemingsprocedures. Op verzoek van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid is de inhoud van de code wettelijk verankerd.

Monitoringcommissie Code pensioenfonds

In oktober 2013 is bekend gemaakt dat Margot Scheltema voorzitter wordt van de Monitoringcommissie die gaat toezien op de naleving van de Code pensioenfonds. Deze commissie gaat verder bestaan uit vier leden die afkomstig zijn uit verschillende maatschappelijke sectoren, aangevuld met een adviseur uit de pensioensector. De monitoringcommissie gaat jaarlijks schriftelijk rapporteren aan SZW, de Stichting van de Arbeid en de Pensioenfederatie en hierbij verslag doen van haar bevindingen over de naleving van de code. Voorts signaleert de commissie ontwikkelingen en doet zij aanbevelingen over eventuele aanpassingen van de code. In het voorjaar van 2014 worden alle overige leden van de Monitoringcommissie bekend gemaakt.

Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur

In 2012 publiceerden toezichthouders AFM en DNB de 'Beleidsregel geschiktheid 2012' die een eerdere beleidsregel verving. Nieuw in de regelgeving is dat een bestuurder op het moment van zijn/haar aantreden aantoonbaar geschikt moet zijn om te besturen en geen 'ingroeitijd' meer krijgt. Ook bestuurders die binnen een bestuur van functie veranderen, worden getoetst op hun geschiktheid. Voor de zwaarte van de toets

op geschiktheid door DNB spelen ook de aard, omvang, complexiteit en het risicoprofiel van het pensioenfonds mee.

In 2013 heeft het bureau van de Pensioenfederatie met deskundigen uit de achterban een servicedocument ontwikkeld dat begin 2014 is gepubliceerd. Deze 'Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur' wil bestuurders en hun medebeleidsbepalers comfort bieden in het proces van zelftoetsing, het toewerken naar en het bewaken van hun geschiktheid. De handreiking vervangt de 'Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur' uit 2011 die door de gewijzigde regelgeving niet meer actueel waren.

De handreiking gaat ervan uit dat deskundigheid van bestuurders op de bestaande aandachtsgebieden van belang blijft, maar omdat de wereld waarin pensioenfondsen opereren steeds complexer wordt, zijn ook nieuwe eindtermen opgenomen die aansluiten op de actualiteit.

Uitvoeringskosten

Jaarlijks evalueert de Pensioenfederatie in welke mate de pensioenfondsen transparant rapporteren over hun kosten. Uit de evaluatie in 2013 gebaseerd op de jaarverslagen over 2012, blijkt dat de pensioensector de aanbevelingen van de Pensioenfederatie om openheid van zaken te geven omtrent al hun uitvoeringskosten, voortvarend heeft opgepakt.

Evaluatie

De evaluatie is gebaseerd op de jaarverslagen van 154 fondsen die samen goed zijn voor ruim 90 procent van het totale pensioenvermogen in Nederland. De kosten van pensioenbeheer, vermogensbeheer en de transactiekosten zijn voor respectievelijk 94 procent, 98 procent en 93 procent in beeld gebracht. Daarmee loopt de sector ruim voor op het invoeringstraject zoals dat in 2011 is opgesteld. Het deel van het vermogen waarover kostentransparantie wordt gegeven is ten opzichte van vorig jaar aanzienlijk gegroeid, wat heeft geleid tot een completer beeld.

Uit de evaluatie van de jaarverslagen komt ook naar voren dat de kosten van het pensioenbeheer per deelnemer (gewogen gemiddelde) over 2012 uitkwamen op 107 euro (2011: 103 euro). De toename is goeddeels toe te schrijven aan inflatie, gestegen toezichtkosten en kosten die fond-

sen maken in de aanloop naar nieuwe pensioencontracten. De kosten van het vermogensbeheer (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen) kwamen in 2012 uit op gemiddeld 0,43 procent (2011: 0,40 procent). Voor transactiekosten bedroeg dit percentage gemiddeld 0,15 procent (2011: 0,13 procent). Het gewogen gemiddelde van de kosten vermogensbeheer bedroeg 0,53 procent.

De uitkomsten van de evaluatie zijn door staatssecretaris Klijnsma van SZW aan de Tweede Kamer gerapporteerd.

Toezichtkosten

De Pensioenfederatie heeft in 2013 bij de overheid en de toezichthouders AFM en DNB meerdere keren haar zorgen geuit over de stijgende kosten van het toezicht en het gebrek aan prikkels om in de toekomst de toezichtkosten te beteugelen.

Pensioenfederatie is voorstander van goed toezicht

De Pensioenfederatie is een voorstander van goed toezicht. Het staat voor de Pensioenfederatie buiten kijf dat er voldoende budget moet zijn voor de kerntaak van de toezichthouders: het toezien op het nakomen van wettelijke verplichtingen. Echter, naast toezichttaken die voortvloeien uit de wet constateert de Pensioenfederatie dat er door de toezichthouders in toenemende mate mankracht en energie wordt gestoken in beleidsontwikkeling die logischerwijs bij de wetgever of pensioensector zelf thuis hoort. Dit leidt tot forse kostenverhogingen die haaks staan op de noodzaak – die ook wordt benadrukt door de toezichthouders zelf – dat pensioenfondsen hun kosten terugbrengen.

Dreigend gebrek aan prikkels om toezichtkosten te beteugelen

In 2013 heeft de Pensioenfederatie bij twee consultaties over financieel toezicht haar zorgen geuit over het toekomstige gebrek aan 'incentives' om de toezichtkosten in de hand te houden. In het regeerakkoord van het kabinet Rutte-Asscher is opgenomen dat de overheidsbijdrage voor het financieel toezicht per 2015 volledig wordt geschrapt. Daardoor vervalt voor de overheid ook de financiële prikkel om goed naar de inzet van de financiële middelen van de toezichthouders te kijken. De Pensioenfederatie acht deze prikkels wel noodzakelijk.

Betere controle nodig op activiteiten toezichthouders

De Pensioenfederatie vindt dat de terugtrekkende beweging van de overheid noodzaakt tot een betere controle en verantwoording van de activiteiten die toezichthouders willen ontplooiën, zowel voor- als achteraf. De huidige procedures, waaronder de advisering door de zogenaamde 'adviserende panels' bestaande uit vertegenwoordigers van ondertoezichtstaande instellingen, zijn niet toereikend om die controle en verantwoording te bewerkstelligen.

Transparantie en countervailing power

Toezichthouders dienen net als pensioenfondsen transparant te zijn over de kosten van hun toezicht. Daarom pleit de Pensioenfederatie ervoor dat:

- toezichthouders in de verantwoording van hun toezicht duidelijkheid moeten geven over welke kosten voortvloeien uit wettelijke toezicht-taken en welke kosten uit 'beleidsontwikkeling';
- ondertoezichtgestelde instellingen 'countervailing power' moeten hebben bij de totstandkoming van de toezichtbegrotingen.

In de eerste helft van 2014 presenteert het kabinet nieuwe wetgeving over het financieel toezicht. De Pensioenfederatie blijft monitoren in hoeverre de duidelijke signalen die zijn afgegeven een plek krijgen in de wet- en regelgeving.

Fiscaal kader pensioenregelingen

In oktober 2012 kondigde het kabinet Rutte-Asscher in zijn regeerakkoord verstrekkende plannen aan om de fiscale ruimte voor pensioenopbouw, het zogenoemde 'Witteveenkader', per 2013 drastisch te versoberen. Daarop gerichte wetsvoorstellen kwamen echter niet door de Eerste Kamer. In december 2013 bereikte het kabinet met een aantal oppositiepartijen alsnog een akkoord over aanpassingen van het Witteveenkader met ingang van 2015.

Regeerakkoord

Het oorspronkelijke voornemen van het kabinet betekende, voor een middelloonregeling, een verlaging van het toekomstige jaarlijkse opbouwpercentage van maximaal 2,25 procent in 2013 naar 1,75 procent per 2015. Bovendien kwamen de regeringspartijen overeen om pensioenopbouw boven de salariscgrens van 100.000 euro niet meer fiscaal te faciliteren. Een groot aantal partijen, waaronder de Pensioenfederatie, heeft zich stevig verzet tegen deze maatregelen omdat de bezuinigingsdoelen van de overheid leiden tot fors lagere pensioenen. Dit geldt vooral voor jongeren omdat zij een groot deel van hun pensioen nog moeten opbouwen.

Sociaal akkoord

Om enigszins tegemoet te komen aan alle kritiek op de maatregelen, stelde het kabinet in een begin april 2013 met de sociale partners gesloten akkoord een beperkt budget beschikbaar om alternatieven voor of aanvullingen op de plannen van het kabinet te bedenken. De oplossing werd uiteindelijk gezocht in de vorm van een netto-excedentregeling als aanvulling op de basisregeling. In het huidige Nederlandse pensioenstelsel wordt gedurende de opbouwfase geen belasting afgedragen, maar wordt de belasting pas geheven over de uitkering. Dat zou volgens het plan van de sociale partners bij pensioenen tot een opbouw van maximaal 1,75 procent en een salaris tot 100.000 euro het geval blijven. Het idee was om over pensioen dat boven die grenzen wordt opgebouwd, het zogenoemde netto-(excedent)pensioen, al in de opbouwphase belasting af te dragen.

Twee wetsvoorstellen

De uitwerkingen van de 'basisregeling' en de netto-excedentregeling werden vervat in twee aparte wetsvoorstellen. De Pensioenfederatie heeft bij het parlement primair aandacht gevraagd voor de negatieve gevolgen voor het pensioenresultaat van deelnemers en de uitvoerbaarheid van de plannen. Ook heeft de Pensioenfederatie kritiek geuit over het opsplitsen van de kabinetsmaatregelen in twee aparte wetsvoorstellen, terwijl de maatregelen niet los van elkaar gezien konden worden.

Aangehouden door Eerste Kamer

Beide wetsvoorstellen zijn uiteindelijk in oktober 2013 voor stemming 'aangehouden' in de Eerste Kamer. In feite betekent dit dat ze gesneuveld zijn. Zowel in de Tweede als in de Eerste Kamer werd stevige kritiek geuit op de forse verlaging van de toekomstige pensioenopbouw. Ook werd er sterk aan getwijfeld dat de ingeboekte bezuinigingen realistisch waren. De manier waarop netto-excedentregelingen zouden moeten worden vormgegeven, kon niet op steun van de Eerste Kamer rekenen. De uitvoeringskosten zouden niet in verhouding staan tot de extra opbrengsten. Het kabinet werd door de Eerste Kamer dringend verzocht om terug naar de tekentafel te gaan en brede politieke steun te zoeken voor aanpassing van de wetsvoorstellen.

Pensioenakkoord met oppositiepartijen D66, SGP en ChristenUnie

De bezuiniging op de fiscale facilitering van de pensioenopbouw is de grootste besparing uit het regeerakkoord. Het kabinet kan daarom niet eenvoudig een alternatieve bezuiniging vinden. In december 2013 sloten VVD, PvdA, D66, ChristenUnie en SGP een akkoord over pensioenen. Het opbouwpercentage wordt minder drastisch versoberd en vastgesteld op maximaal 1,875 procent in plaats van 1,75 procent. Ondanks deze afzwakking van het oorspronkelijke plan blijft de beperking van het Witteveen-kader een operatie met grote gevolgen voor de pensioenopbouw.

Witteveennovelle

In een in januari 2014 door het kabinet ingediend wetsvoorstel, dat het in de Eerste Kamer aangehouden wetsvoorstel moet wijzigen, werd voorgesteld dat boven de grens van 100.000 euro een netto-excedentregeling alleen fiscaal wordt begunstigd als dit loopt via lijfrente. De Pensioenfederatie heeft bepleit dat ondernemingen de mogelijkheid behouden om een volwaardig pensioen integraal aan te bieden. Deelnemers moeten kunnen kiezen of zij deelnemen aan een netto-pensioenregeling of aan een netto-lijfrente boven de aftoppingsgrens van 100.000 euro, waarbij beide vrijgesteld zouden moeten worden van fiscale heffing in box III. Dit pleidooi had succes: begin maart 2014 heeft de staatssecretaris van Financiën aan de Tweede Kamer toegezegd dit wettelijk te zullen regelen.

Financieel toetsingskader en nieuwe pensioencontracten

In 2013 heeft de Pensioenfederatie wederom veel tijd gestoken in de uitwerking van een nieuw pensioencontract en het bijbehorende nieuwe financieel toetsingskader (FTK).

Financieel Toetsingskader

In mei 2012 zond minister Kamp van SZW de 'hoofdlijnennota herziening financieel toetsingskader' naar de Tweede Kamer. Door de val van het kabinet in 2012 en de voortdurend wijzigende plannen voor de AOW was er eind 2012 uiteindelijk geen sprake meer van een pensioenakkoord waaraan sociale partners en kabinet zich gebonden voelden. Niettemin is er sindsdien voortdurend overleg geweest tussen de Pensioenfederatie, de Stichting van de Arbeid, het ministerie van SZW en De Nederlandsche Bank over de nadere invulling van de hoofdlijnennota. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de publicatie van een voorontwerp van wet in juni 2013 dat vervolgens ter consultatie aan de pensioensector werd voorgelegd. Dit voorontwerp van wet bevatte twee toetsingskaders: één voor nominale uitkeringsovereenkomsten en één voor de nieuwe, reële ambitieovereenkomsten. In de zomer van 2013 stelde de Pensioenfederatie haar reactie op dit voorontwerp op.

Reactie Pensioenfederatie op consultatie voorontwerp Wet FTK

De belangrijkste boodschap die de Pensioenfederatie in haar reactie op de consultatie gaf, is dat zowel het voorstel voor de nominale contracten als het voorstel voor de reële contracten niet voldeed aan de wensen van haar achterban. Het FTK voor de nominale contracten bood te weinig ruimte voor een langetermijnindexatieambitie, terwijl het kader voor reële contracten juist alleen ruimte bood voor fondsen die ten minste een volledige prijsindexatie nastreven. Ook bood het voorontwerp van wet te weinig oplossingen voor meer stabiliteit in het systeem en werden fondsen die naar een reëel kader wilden overstappen geconfronteerd met het zogeheten 'invaarrisico'.

Uitgangspunten Pensioenfederatie voor nieuw FTK

Het bestuur van de Pensioenfederatie heeft voor de reactie op de consultatie vier uitgangspunten voor een nieuw FTK geformuleerd:

- alle pensioenambities moeten mogelijk zijn;
- om de langetermijnambities van pensioenfondsen waar te kunnen maken, is het noodzakelijk dat fondsbesturen de ruimte hebben om zelf afgewogen keuzes te maken over het beleggingsbeleid;
- om het vertrouwen in het stelsel te herstellen is stabiliteit een absolute voorwaarde. Deze stabiliteit moet tot uiting komen in de premie, in de verplichtingen en in de uitkeringen;
- pensioenfondsen mogen geen juridische risico's lopen bij het overhevelen van reeds opgebouwde pensioenrechten naar de nieuwe pensioencontracten (geen invaarrisico's).

Naast deze uitgangspunten zijn eenvoud en heldere communicatie naar de deelnemers van belang. In haar reactie op de consultatie heeft de Pensioenfederatie ook gebruik gemaakt van de opening die de staatssecretaris bood om gedurende de consultatieperiode mee te denken over een mogelijke invulling van een derde variant: de 'tussenvariant'.

De 'tussenvariant'

Naar aanleiding van de reacties op de consultatie heeft de staatssecretaris van SZW in haar brief van 1 oktober 2013 een keuze gemaakt voor één FTK dat vorm moet krijgen in een 'tussenvariant' tussen het nominale en het reële kader uit de consultatie. In het najaar van 2013 werden de werkzaamheden aan de tussenvariant sterk beïnvloed door de politieke discussie over het Witteveenkader, de weerstand van DNB tegen een tussenvariant en de grote uitdaging om alle ambities in één kader te passen. Aan het einde van 2013 werd duidelijk dat het wetsvoorstel FTK flinke vertraging zou oplopen. Daarnaast bereikten ons signalen dat de inhoud van het mogelijke wetsvoorstel wel eens ver af zou kunnen komen te staan van de door het bestuur van de Pensioenfederatie geformuleerde uitgangspunten voor een nieuw FTK. In de brief van 20 december 2013 aan de staatssecretaris is dan ook het signaal afgegeven dat het gezien de vertraging onacceptabel is om al per 1 januari 2015 het nieuwe FTK in werking te laten treden, en dat een FTK dat niet voldoet aan de door de Pensioenfederatie, de Stichting van de Arbeid, de ouderen- en jongerenorganisaties ondersteunde uitgangspunten op grote weerstand zal stuiten.

Handreiking 'invaren'

Onderdeel van de discussie over de overgang naar een nieuw pensioencontract was het zogenaamde 'invaren' of overhevelen van de reeds opgebouwde pensioenrechten. Dat wil zeggen het onderbrengen van de bestaande aanspraken bij het nieuwe FTK. Iedereen was het erover eens dat dit zorgvuldig zou moeten gebeuren. Daarom werd in samenwerking met het ministerie van SZW, pensioenfondsen Zorg en Welzijn en een aantal andere fondsen gewerkt aan een handreiking invaren. Hierin is beschreven hoe een zorgvuldig proces tot invaren vormgegeven zou moeten worden. Dit document is niet gepubliceerd, maar de inhoud ervan komt terug bij verschillende documenten van de toolkit transitietraject.

Toolkit transitietraject

Deze toolkit werd in 2013 door de Pensioenfederatie gemaakt ter ondersteuning van pensioenfondsen bij de transitie naar nieuwe pensioencontracten. Het eerste document van deze toolkit is het stappenplan transitietraject. Hierin is weergegeven welke stappen door zowel het pensioenfondsenbestuur als de arbeidsvoorwaardentafel gezet moeten worden om in een beheerst proces van de huidige pensioenregeling naar een pensioenregeling onder het nieuwe FTK te komen. Andere documenten in deze toolkit zijn een handreiking risicobereidheidsonderzoek en een handreiking transitiecommunicatie.

Europa

In 2013 zette de Europese Commissie haar initiatieven voort die voortvloeien uit het witboek pensioenen, zoals de herziening van de IORP-richtlijn. Ook stelden de Europese instituties verdere regulering van de financiële markten voor.

Versterking Europese lobby

Om de zichtbaarheid van de Nederlandse pensioensector in Europa te vergroten, heeft de Pensioenfederatie in 2013 haar vertegenwoordiging in Brussel versterkt. Een lobbyist en een adviseur Europese zaken behartigen nu permanent de belangen van Nederlandse pensioenfondsen in de Europese arena.

Bijeenkomst Brussel 2013

In januari 2013 organiseerde de Pensioenfederatie samen met AEIP, PensionsEurope en de Europese Commissie een bijeenkomst in Brussel over de rol van pensioenfondsen bij 'active ageing and solidarity between generations'. Deze bijeenkomst vond plaats in het kantoor van de Europese Commissie en meer dan honderd deelnemers uit heel Europa waren aanwezig. Commissaris László Andor (van Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie) sprak in zijn keynote speech uit dat voor hem pensioenfondsen bovenal sociale instituties zijn. Een belangrijke boodschap van de Europese Commissie.

Witboek pensioenen

Een consortium van Nederlandse en buitenlandse uitvoeringsorganisaties heeft een tender van de Europese Commissie gewonnen om de mogelijkheden van een Europese 'tracking service' te onderzoeken. Het gaat daarbij om een dienst die is te vergelijken met het Nederlandse Pensioenregister. Daarnaast heeft de Europese Commissie een werkgroep ten behoeve van een 'code of good practices for occupational pension funds' opgezet. De bedoeling is dat in deze werkgroep ervaringen en goede praktijken betreffende bedrijfspensioenregelingen worden gedeeld en dat er een code komt die de ontwikkeling van bedrijfspensioenen stimuleert in landen waar nauwelijks sprake is van tweedepijlerpensioenen. Tenslotte wordt in aansluiting op het witboek pensioenen gewerkt aan het ontwikkelen van een Europees raamwerk voor individuele pensioenregelingen. De Pensioenfederatie volgt al deze ontwikkelingen op de voet om zeker te stellen dat regelgeving voor derdepijlerpensioenproducten geen ongewenste consequenties hebben voor onze tweedepijlerpensioenfondsen.

IORP II

De Europese Commissie en de Europese toezichthouder voor verzekeraars en pensioenfondsen (EIOPA) continueerden in 2013 hun werkzaamheden voor de herziening van de IORP-richtlijn, in het algemeen aangeduid als IORP II. EIOPA analyseerde de eerste Quantitative Impact Study (QIS) waaraan negen Nederlandse pensioenfondsen deelnamen, en publiceerde haar voorlopige rapport in april. Bedoeling van deze studie

was om uit te vinden wat de impact van één Europees solvabiliteitsregime is op pensioenfondsen en hoe de verschillende bestaande kwantitatieve eisen zichtbaar zouden kunnen worden gemaakt op een zogenoemde 'holistic balance sheet' (HBS).

EIOPA publiceerde haar voorlopig rapport in april. In aansluiting hierop kondigde Commissaris Barnier (Interne Markt) in mei aan dat hij het plan voor het opnemen van één Europees solvabiliteitsregime in IORP II uitstelt en dat deze voorlopig alleen bepalingen over governance en informatievoorziening zal bevatten. Voor de Pensioenfederatie is dit een (voorlopig) lobbysucces, dankzij goede samenwerking met vele partijen in de pensioensector zelf, waaronder AEIP en PensionsEurope, maar ook met de sociale partners en een aantal multinationale bedrijven.

In het kader van IORP II heeft EIOPA tevens een consultatie over 'sponsor support' gepubliceerd, een onderwerp dat met name relevant is voor ondernemingspensioenfondsen.

Gezien al deze ontwikkelingen is het van groot belang dat Nederland in de Occupational Pensions' Stakeholder Group (OPSG) van EIOPA wordt vertegenwoordigd door twee Nederlanders. De publicatie van de herziene IORP-richtlijn wordt in het voorjaar van 2014 verwacht.

Financial Transaction Tax (FTT)

De Europese Commissie heeft begin 2013 nieuwe voorstellen gedaan voor de invoering van een Financial Transaction Tax. Dit is een belasting die geheven zou moeten worden over financiële transacties tussen financiële instellingen. In samenwerking met een aantal fondsen en hun uitvoeringsorganisaties heeft de Pensioenfederatie door middel van een aantal position papers de rol van pensioenfondsen als grote institutionele investeerders verduidelijkt. Daarnaast verhelderen deze papers de manier waarop pensioenfondsen en hun uitvoerders gebruik maken van financiële instrumenten, met zowel korte als lange looptijden. Het standpunt van de Pensioenfederatie en de uitvoeringsorganisaties is daarbij onveranderd: de invoering van de FTT zal leiden tot hogere kosten voor pensioenfondsen – en dus een lager pensioen voor deelnemers en gepensioneerden. Het FTT-voorstel ontmoette in 2013 veel weerstand, zelfs vanuit de juridische dienst van de Raad van de Europese Unie. Begin 2014 is er nog geen overeenstemming bereikt over het FTT-voorstel.

Groenboek Long Term Financing (LTF)

In maart 2013 publiceerde de Europese Commissie een groenboek over de langetermijnfinanciering van de Europese economie. De Pensioenfederatie heeft dit groenboek verwelkomd en in samenwerking met de sector gereageerd op een consultatie erover. Het belang van langetermijnfinanciering in Europa wordt ook door de Pensioenfederatie onderschreven. Pensioenfondsen kunnen daarbij als institutionele investeerders een rol spelen vanwege hun langlopende verplichtingen. Voor de Pensioenfederatie staat evenwel voorop dat het investeringsbeleid in dienst staat van een optimaal pensioen voor deelnemers en gepensioneerden. Daarnaast is de Pensioenfederatie van mening dat de cumulatieve impact van EU-regelgeving op pensioenfondsen in ogenschouw genomen moet worden.

Pensioencommunicatie

Optimalisering van de communicatie over pensioenen stond in 2013 wederom hoog op de agenda van de Pensioenfederatie.

Pensioen123

In 2012 ontwikkelde de Pensioenfederatie samen met het Verbond van Verzekeraars het Pensioen123 als nieuwe manier om generieke informatie over de pensioenregeling aan de deelnemer aan te bieden. Met Pensioen123 wordt via het gelaagd aanbieden van informatie tegemoet gekomen aan de informatiebehoefte van deelnemers. In de eerste twee lagen gebeurt dit door het gebruik van beeldtaal en korte teksten waarmee de essenties van de pensioenregeling op taalniveau B1 worden beschreven. Pensioen123 is bedoeld als vervanging van de huidige omvangrijke startbrief en de toelichting bij het Uniform Pensioen Overzicht (UPO), en wil onnodige stapeling van wettelijke pensioeninformatie tegengaan.

In 2013 is aan de hand van verschillende onderzoeken de eerste laag van Pensioen123 afgestemd op de informatiebehoeften en het begrip van de deelnemers. Inmiddels ziet het er naar uit dat het Pensioen123 wettelijk wordt verankerd. Dit blijkt uit het voorontwerp voor de Wet Pensioencommunicatie dat staatssecretaris Klijnsma eind november 2013 voor internetconsultatie heeft opengesteld.

Internetconsultatie Wet Pensioencommunicatie

De internetconsultatie pensioencommunicatie kent een lange voorgeschiedenis en komt voort uit de evaluatie in 2011 van de informatiebepalingen in de pensioenwetgeving en het SZW-rapport 'Pensioen in duidelijke taal' van juni 2012. In dit rapport werden dertig aanbevelingen gedaan om de pensioencommunicatie te verbeteren. Veel van deze aanbevelingen moesten worden uitgewerkt door diverse werkgroepen die door SZW werden ingesteld. Het resultaat van de werkzaamheden van deze werkgroep is goeddeels terug te vinden in het voorontwerp van wet dat eind 2013 voor internetconsultatie werd opengesteld.

De Pensioenfederatie is op hoofdlijnen enthousiast over het voorontwerp. Er zijn echter ook aandachts- en zorgpunten. De Pensioenfederatie heeft deze in haar reactie op de consultatie nadrukkelijk kenbaar gemaakt. Diverse commissies die het bestuur van de Pensioenfederatie adviseren hebben aan deze reactie meegewerkt. De consultatie was het belangrijkste onderwerp tijdens de themabijeenkomst van de Pensioenfederatie in januari 2014. Commentaren van aanwezigen bij deze bijeenkomst zijn in de uiteindelijke reactie op de consultatie verwerkt.

Doorontwikkeling Pensioenregister

De Pensioenfederatie is ook betrokken bij het concreet realiseren van een aantal specifieke punten in het voorontwerp van wet. Hierbij gaat het vooral om de doorontwikkeling van het Pensioenregister. De Pensioenfederatie heeft al aangegeven scherp te zullen letten op een realistische planning, kosten, financiering, kwaliteit van de gepresenteerde cijfers, privacy en optimale interactie tussen bestaande pensioenplanners van pensioenfondsen en mijnpensioenoverzicht.nl.

Reputatiecampagne

Pensioenfondsen hechten veel belang aan hun reputatie. Dat komt regelmatig naar voren tijdens bijeenkomsten met de leden.

In 2013 is de eerder binnen de sector ontwikkelde reputatiecampagne voornamelijk ingezet om fondsen te ondersteunen bij hun communicatie over herstelmaatregelen. Begin 2013 leidde dat tot een advertentie in een aantal landelijke dagbladen met de volgende kop en tekstboodschap:

**Voor iedereen een goed pensioen:
daarom nemen pensioenfondsen maatregelen.**

Gewoon blijven doen wat je gewend bent. Dat is wat de meeste mensen willen nadat ze zijn gestopt met werken. Dankzij het Nederlandse pensioenstelsel kennen we hier gelukkig geen Amerikaanse taferelen, waar 80-plussers nog werken in een supermarkt. Maar om de pensioenen in de toekomst te kunnen blijven betalen, is nu ingrijpen vereist. Niemand wil tenslotte dat de rekening wordt doorgeschoven. Er moet dus iets gebeuren. Morgen maken veel fondsen de cijfers van 2012 bekend. Een deel van de pensioenfondsen moet de pensioenen verlagen. Als dat ook voor uw fonds geldt, ontvangt u hierover een brief met meer informatie. Ga naar samenstajijsterk.nl voor de feiten en achtergronden over uw pensioen. Tienduizenden mensen gingen u voor. Of bezoek de website van uw eigen fonds.

De advertentie werd goed gewaardeerd door lezers, zo bleek uit lezersonderzoek. Bovendien werd het persbericht van het ANP over onze advertentie door nagenoeg alle gedrukte en online media overgenomen. Dit droeg bij aan een groot bereik.

Dat pensioenfondsen hun reputatie belangrijk vinden, bleek ook uit een ledenonderzoek dat de Pensioenfederatie in 2013 is gestart. Daarom heeft het bestuur van de Pensioenfederatie in oktober 2013 een plan goedgekeurd om ook in 2014 gestructureerd te werken aan de reputatie van de sector. Een centrale rol hierbij is weggelegd voor een nieuwe website die in het tweede kwartaal van 2014 zal worden gelanceerd. Parallel daaraan wordt extra ingezet op een (pro)actieve mediabenedering.

Investeren in Nederland

Het thema 'investeren in Nederland' kwam in 2012 op de maatschappelijke en politieke agenda. In 2013 hebben betrokken partijen stappen gezet voor institutionele verbeteringen die het investeren in Nederland voor pensioenfondsen aantrekkelijker kunnen maken. De Pensioenfederatie vervulde rond dit thema een verbindende rol.

Nationale Hypotheekinstelling en Nationale Investeringsinstelling

Het zichtbare product voor het bevorderen van investeren in Nederland was een nota van het kabinet die op Prinsjesdag verscheen. Daarin zette het kabinet de plannen voor een 'Nationale Hypotheekinstelling' (NHI) en een 'Nationale Investeringsinstelling' (NII) uiteen zoals die in een jaar tijd in intensieve samenspraak met de grote pensioenfondsen, pensioen-uitvoerders en verzekeraars waren ontwikkeld. Gedurende dat ontwikkelingsjaar hield de Pensioenfederatie nauw contact met zowel ambtenaren als de betrokken pensioenfondsen en –uitvoerders.

Geen beleggingsdwang en een goed investeringsklimaat

Het contact van de Pensioenfederatie met diverse partijen heeft meerdere doelen.

Ten eerste om op het netvlies van ambtenaren en politiek te houden dat pensioenvermogens door pensioenfondsen worden beheerd in het belang van het zekerstellen van pensioenaanspraken en –rechten van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. Daarom dient er geen sprake te zijn van beleggingsdwang.

Ten tweede is een gezond investeringsklimaat natuurlijk ook in het belang van pensioendeelnemers en gepensioneerden: als betere beleggingsmogelijkheden in Nederland ontstaan, dan is dat goed voor Nederland én voor pensioenfondsen. Een beter institutioneel kader voor hypotheek en voor maatschappelijke investeringen, in de vorm van NHI en NII, kan daarom een belangrijk middel zijn om investeren in Nederland door pensioenfondsen aantrekkelijker te maken. In het kader van het belang van een goed investeringsklimaat begrijpt de Pensioenfederatie niet goed waarom de Nederlandse overheid persisteert in zijn weerstand tegen de wens van de pensioensector dat de Nederlandse staat inflatiegerelateerde staatsobligaties gaat uitgeven, zoals die wel gebruikelijk zijn in de ons omringende landen.

Voortgang

In oktober 2013 heeft het kabinet Jan van Rutte als kwartiermaker aangesteld om de plannen handen en voeten te geven. Ook met de kwartiermaker en zijn medewerkers is vanuit de Pensioenfederatie goed contact opgebouwd vanuit de gedachte dat het goed is als het beleggingsuniversum voor pensioenfondsen groter kan worden door een NHI en NII. In het voorjaar van 2014 rapporteert Van Rutte over de voortgang van de totstandkoming van de NHI en de NII.

Toekomst pensioenstelsel

In 2013 hebben de Pensioenfederatie en de aangesloten pensioenfondsen stappen gezet richting het formuleren van een gezamenlijke visie op het toekomstige pensioenstelsel.

Bijeenkomsten toekomstvisie pensioenstelsel

Met de aangesloten pensioenfondsen zijn in 2013 verschillende bijeenkomsten gehouden om aan de hand van vier thema's: solidariteit, pensioenplicht, keuzevrijheid en uitvoering, te bepalen hoe de toekomst van onze pensioenen er uit zou kunnen zien.

In 2014 zullen de gesprekken over de toekomst van het pensioenstelsel intensief worden voortgezet. Onderwerpen die daarbij een plek moeten krijgen zijn onder meer: de doorsneesystematiek, het algemeen pensioenfonds en de positie van zzp'ers in het pensioenstelsel.

Doorsneesystematiek

In december werd een rapport van het CPB over de voor- en nadelen van de door veel Nederlandse pensioenfondsen gehanteerde doorsneesystematiek gepubliceerd. Het CPB concludeert in het rapport dat als er vanaf het begin (de jaren 50) een actuariële premie was geheven in plaats van de doorsneepremie, er op het moment 8 procent meer pensioen voor alle generaties zou zijn geweest. Dit is een theoretische conclusie waarop het nodige is af te dingen. Om een adequate discussie over de doorsneepremie te kunnen voeren, is het volgens de Pensioenfederatie belangrijk dat de werking volledig duidelijk is. Daarom publiceerde de Pensioenfederatie voorafgaand aan de publicatie van het CPB-rapport zelf een toelichting op de doorsneesystematiek. De Pensioenfederatie vindt

draagvlak van de deelnemers voor het stelsel van het grootste belang. De verplichte pensioenopbouw, die voor het overgrote deel van werkend Nederland geldt, heeft een groot draagvlak, dat bleek in november 2013 uit een in opdracht van de Pensioenfederatie door de Stichting Economisch Onderzoek (SEO) verricht onderzoek, dat tijdens het jaarcongres van de Pensioenfederatie werd gepresenteerd.

Zzp'ers

Er is steeds meer aandacht voor de sociaal-economische positie van zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). In een in maart 2013 gepubliceerd rapport heeft de Pensioenfederatie deze materie in kaart gebracht. Anders dan staatssecretaris Klijnsma, die zich blijkens haar brief van 18 maart 2013 aan de Tweede Kamer vooral richt op oplossingen in de derde pijler, ziet de Pensioenfederatie juist ruimte in de tweede pijler, dus in de arbeidsgerelateerde pensioenen. Door de in de tweede pijler al goeddeels bestaande ruimte te benutten, kunnen de gewenste 'quick wins' relatief snel, gemakkelijk en met beperkte aanpassingen worden behaald.

In het kader van het eind 2013 met een aantal oppositiepartijen bereikte akkoord over het Witteveenkader hebben de staatssecretarissen van SZW en Financiën aangegeven dat de mogelijkheden tot pensioenopbouw voor zzp'ers zullen worden versterkt. Zo is het de bedoeling dat er een vrijwillige pensioenregeling voor zelfstandigen komt en een vrijstelling van het pensioenvermogen van zzp'ers in de Bijstandswet.

Van Algemene Pensioeninstelling (API) naar algemeen pensioenfonds

Eind februari 2013 heeft staatssecretaris Klijnsma een consultatie geopend over de wenselijkheid van een Algemene Pensioeninstelling (API) die internationaal zou kunnen opereren. De reactie van de Pensioenfederatie hierop was dat er geen behoefte is aan zo'n internationaal opererende API en dat andere aanpassingen in de pensioenwetgeving (financieel toetsingskader en governance) prioriteit verdienen. Wel pleitte de Pensioenfederatie ervoor dat op korte termijn het multi-opf zou moeten worden omgevormd tot een reëel alternatief voor liquiderende pensioenfonds. Het weg nemen van bestaande hobbels als de verzwaarde governance-eisen, de plicht tot ringfencing en het feit dat een multi-opf slechts uit reeds bestaande opf'en kan ontstaan, zou hier de oplossing voor kunnen zijn.

Begin november 2013 heeft de staatssecretaris in een brief aan de Tweede Kamer gemeld het nu niet opportuun te achten invulling te geven aan een API die primair is gericht op grensoverschrijdende dienstverlening. Het pleidooi van de Pensioenfederatie voor een reëel alternatief voor liquiderende pensioenfondsen heeft effect gehad. Klijnsma geeft in haar brief namelijk aan, het voornemen te hebben om een multipensioenfonds per 1 januari 2015 wettelijk te faciliteren voor ondernemingspensioenfondsen en niet-verplichte bedrijfstakpensioenfondsen, en te willen bezien of dit ook een mogelijkheid biedt voor beroeps-pensioenfondsen. Begin 2014 heeft de staatssecretaris een consultatie geopend over een voorontwerp voor een wet ten behoeve van de totstandkoming van een algemeen pensioenfonds.

3

Pensioenfederatie

Financieel jaarverslag 2013

1 BALANS PER 31 DECEMBER 2013

ACTIVA	<u>2013</u>	<u>2012</u>
<i>Vaste activa</i>		
Materiële vaste activa		
Inventaris	€ 3.940	€ 4.432
Hard- en Software	€ 11.195	€ 3.470
Kantoorapparatuur	<u>€ 2.366</u>	<u>€ 3.155</u>
	€ 17.501	€ 11.057
<i>Vlottende activa</i>		
Vorderingen		
Nog te ontvangen bedragen	€ 76.018	€ 56.507
Vooruitbetaalde kosten	<u>€ 200.256</u>	<u>€ 131.667</u>
	€ 276.274	€ 188.174
Liquide middelen	<u>€ 4.853.498</u>	<u>€ 350.031</u>
	<u>€ 5.147.273</u>	<u>€ 549.262</u>
PASSIVA		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	€ 622.392	€ 175.767
Kortlopende schulden		
Loonheffing en sociale lasten	€ 82.039	€ 10.524
Personeelskosten	€ 144.730	€ 129.526
Te betalen kosten	<u>€ 4.298.112</u>	<u>€ 233.445</u>
	€ 4.524.881	€ 373.495
	<u>€ 5.147.273</u>	<u>€ 549.262</u>

2 REKENING VAN BATEN EN LASTEN OVER 2013

	Werkelijk 2013	Begroting 2013	Werkelijk 2012
BATEN			
Contributie leden	€ 5.413.423	€ 5.826.000	€ 4.458.750
Interest en overige baten en lasten	-4.661	15.000	5.083
Totale baten	<u>€ 5.408.762</u>	<u>€ 5.841.000</u>	<u>€ 4.463.833</u>
LASTEN			
Europa / internationaal	€ 381.087	€ 415.500	€ 342.348
Gezicht naar de achterban	1.213.172	1.349.500	1.259.848
Gezicht naar buiten	1.106.474	1.547.000	465.785
Beleidsvorming / beleid beïnvloeding	1.035.306	989.500	946.619
Bestuurskosten	385.178	413.500	392.777
Facilitair	821.994	965.500	842.304
Diverse projecten	18.926	200.000	38.385
Totale lasten	<u>€ 4.962.137</u>	<u>€ 5.880.500</u>	<u>€ 4.288.066</u>
Totale baten	€ 5.408.762	€ 5.841.000	€ 4.463.833
Totale lasten	€ 4.962.137	€ 5.880.500	€ 4.288.066
Saldo van baten en lasten	€ 446.625	€ -39.500	€ 175.767
RESULTAATVERDELING			
Van/naar bestemmingsres. Imagocampagne	0	0	0
Van/naar bestemmingsres. Nw. Huisvesting	0	39.500	0
RESULTAAT	<u>€ 446.625</u>	<u>€ 0</u>	<u>€ 175.767</u>

3 ALGEMENE TOELICHTING

3.1 Doel

De Pensioenfederatie (PF) behartigt namens meer dan 300 pensioenfondsen de belangen van 5,6 miljoen deelnemers, 2,9 miljoen gepensioneerden en 8,3 miljoen gewezen deelnemers. De PF is voortgekomen uit een samenwerking van de koepels voor ondernemings- (OPF), beroeps- (UvB) en bedrijfstakpensioenfondsen (VB).

3.2 Oprichting

De vereniging is opgericht op 16 juni 2011.

De daadwerkelijke activiteiten zijn echter pas gestart per 1 januari 2012.

3.3 Grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat

Algemeen

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn gebaseerd op eigen grondslagen.

Voor zover niet anders is vermeld zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen bepaald op basis van de geschatte economische levensduur. Afschrijving vindt plaats op basis van een volledig jaar, ongeacht het tijdstip van aanschaf.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde, rekening houdende met een voorziening voor oninbaarheid. Hierbij wordt op vorderingen, indien dit noodzakelijk is, een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt bepaald op individuele beoordeling van de debiteuren.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de bijdragen van de leden, de derden-organisaties en de overige baten en de lasten over het jaar.

De afschrijvingen op de materiële vaste activa vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur.

De baten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenregeling

De pensioenregeling is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn.

Dit is een defined benefit-regeling.

Deze toegezegd-pensioenregeling is in de jaarrekening verwerkt als een toegezegde-bijdrage-regeling. De over het boekjaar verschuldigde premies worden als kosten verantwoord. De risico's die niet door de verzekering zijn afgedekt (met name loon-ontwikkeling en prijsindexatie) komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening.

4 TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

Materiële vaste activa € 17.501 (2012: € 11.057)

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Verkrijgings- prijs	Cumulatieve waardeverm. afschrijving	Boekwaarde 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2012
Inventaris:				
stand per 1 januari	€ 4.924	€ 492		€ 4.432
investeringen 2013	0			
aanschafwaarde desinvesteringen	0			
afschrijvingen 2013		492		
afschrijvingen desinvesteringen		0		
stand per 31 december	€ 4.924	€ 984	€ 3.940	
Hard- en software:				
stand per 1 januari	€ 4.338	€ 868		€ 3.470
investeringen 2013	10.740			
aanschafwaarde desinvesteringen	0			
afschrijvingen 2013		3.015		
afschrijvingen desinvesteringen		0		
stand per 31 december	€ 15.078	€ 3.883	€ 11.195	
Kantoorapparatuur:				
stand per 1 januari	€ 3.944	€ 789		€ 3.155
investeringen 2013	0			
aanschafwaarde desinvesteringen	0			
afschrijvingen 2013		789		
afschrijvingen desinvesteringen		0		
stand per 31 december	€ 3.944	€ 1.578	€ 2.366	
			<u>€ 17.501</u>	<u>€ 11.057</u>

Afschrijving vindt plaats op basis van een volledig jaar, ongeacht het tijdstip van aanschaf. De afschrijvingen worden berekend op basis van de volgende normen:

Inventaris:	10%
Hard- en software:	20%
Kantoorapparatuur:	20%

	<u>31-12-2013</u>	<u>31-12-2012</u>
Nog te ontvangen bedragen € 76.018 (2012: € 56.507)		
Debiteuren	€ 0	€ 39.556
Interest	4.379	3.465
Ziektegeden	0	1.457
Depotbedragen	3.374	3.374
Te vorderen gelden VB	49.427	0
Te vorderen gelden UvB	388	0
Te vorderen gelden Verbond van Verzekeraars	2.685	8.655
Overig	15.765	0
	<u>€ 76.018</u>	<u>€ 56.507</u>

Alle contributies over 2013 zijn ontvangen.

Vooruitbetaalde kosten € 200.256 (2012: € 131.667)		
Huur- en parkeerkosten	€ 147.168	€ 99.491
Huisvestingskosten	10.821	11.370
Abonnementen reiskosten woon-werk	13.929	10.578
Automatiseringskosten	12.233	0
Verzekeringskosten	8.991	627
Overige vooruitbetaalde kosten	7.114	9.601
	<u>€ 200.256</u>	<u>€ 131.667</u>

Liquide middelen € 4.853.498 (2012: € 350.031)		
Kas	€ 210	€ 294
Rekening courant bank	72.624	21.037
Depositorekeningen	4.780.664	328.700
	<u>€ 4.853.498</u>	<u>€ 350.031</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

PASSIVA

	<u>31-12-2013</u>	<u>31-12-2012</u>
Algemene reserve € 622.392 (2012: € 175.767)		
Per 1 januari	€ 175.767	€ 0
Resultaat	446.625	175.767
Per 31 december	<u>€ 622.392</u>	<u>€ 175.767</u>

Het beleid met betrekking tot de vorming van het eigen vermogen is dat er geen reserveringen worden begroot ten laste van de exploitatie.

De Algemene reserve mag stijgen tot tweemaal de jaarbegroting van de bureaunkosten.

Loonheffing en sociale lasten € 82.039 (2012: € 10.524)

December 2013	€ 82.039	€ 75.858
September 2013: dubbel betaald	0	-65.334
	<u>€ 82.039</u>	<u>€ 10.524</u>

Personeelskosten € 144.730 (2012: € 129.526)

Vakantietoeslag	€ 89.629	€ 79.828
Vakantiedagen	54.752	49.698
Overig	349	0
	<u>€ 144.730</u>	<u>€ 129.526</u>

Te betalen kosten € 4.298.112 (2012: € 233.445)

Crediteuren	€ 79.487	€ 118.452
Te betalen gelden VB	3.097.526	56.979
Te betalen gelden OPF	910.064	19.030
Te betalen gelden UvB	171.399	6.231
Bestuurskosten	0	10.000
Accountantskosten	19.662	10.950
Administratiekosten	8.152	8.069
Overig	11.822	3.734
	<u>€ 4.298.112</u>	<u>€ 233.445</u>

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Per 1 januari 2012 heeft de PF de huurcontracten overgenomen van de koepels VB, OPF en UvB inzake de huur van een deel van de 24e etage van het gebouw WTC The Hague. Het huurcontract loopt tot 1 juli 2020. De werkelijke huur loopt van jaar tot jaar ver uiteen door verleende kortingen en verrekening van BTW. De gemiddelde huurkosten worden elk jaar opgenomen als kosten. De gemiddelde huur per jaar bedraagt € 154.545 (ongeïndexeerd).

Gebeurtenissen na balansdatum

Per 1 januari 2014 vindt er een fusie plaats tussen de Pensioenfederatie (PF), de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB) en de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB). Tevens vindt er per die datum een overdracht plaats van bezittingen en schulden door de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) aan de PF.

Per 1 januari 2014 worden de vermogens van de VB, UvB en OPF ingebracht bij de PF.

5 TOELICHTING OP DE REKENING VAN BATEN EN LASTEN

	Resultaat 2013	Begroting 2013	Resultaat 2012
BATEN			
Contributie leden € 5.413.423 (2012: € 4.458.750)			
VB	€ 3.392.600	€ 3.392.600	€ 2.975.000
OPF	1.613.900	1.613.900	1.415.000
UvB	319.500	319.500	68.750
Externe bijdrage reputatiemanagement	87.423	500.000	0
	<u>€ 5.413.423</u>	<u>€ 5.826.000</u>	<u>€ 4.458.750</u>
Interest en overige baten en lasten € -4.661 (2012: € 5.083)			
Interest	€ 4.379	€ 5.000	€ 3.464
Vergoedingen	4.600	10.000	5.384
(Vrijval) kosten voorgaande jaren	-13.800	0	-10.487
Overig	160	0	6.722
	<u>€ -4.661</u>	<u>€ 15.000</u>	<u>€ 5.083</u>
LASTEN			
Europa / internationaal € 381.087 (2012: € 342.348)			
Kosten voor personeelsinzet	€ 175.124	€ 133.500	€ 123.858
AEIP	36.251	32.000	31.579
EFRP	106.140	130.000	121.253
Kosten Securex en lease-auto	21.093	25.000	15.443
Huisvesting Brussel	18.741	23.500	19.250
Niet-Nederlandstalige publicaties (vertaalkosten)	0	10.500	0
Buitenlandse reizen	8.992	20.500	0
Event in Brussel	4.746	30.500	16.965
Vergoeding kosten EIOPA	10.000	10.000	14.000
	<u>€ 381.087</u>	<u>€ 415.500</u>	<u>€ 342.348</u>
Gezicht naar de achterban € 1.213.172 (2012: € 1.259.848)			
Kosten voor personeelsinzet	€ 669.292	€ 684.500	€ 642.467
Themabijeenkomsten	65.185	125.000	99.664
PF-Magazine	125.783	150.000	108.079
Platform deelnemersraden	16.519	20.000	25.164
Ombudsman Pensioenen	251.031	290.000	244.632
Publicaties (brochures en handleidingen 50%)	7.232	20.000	33.482
Jaarverslag	2.789	10.000	1.833
Communicatie door Pensioenfondsen	75.341	50.000	104.527
	<u>€ 1.213.172</u>	<u>€ 1.349.500</u>	<u>€ 1.259.848</u>

	Resultaat 2013	Begroting 2013	Resultaat 2012
Gezicht naar buiten € 1.106.474 (2012: € 465.785)			
Kosten voor personeelsinzet	€ 317.759	€ 325.000	€ 277.883
Congres	94.061	102.000	79.421
Bijdrage Pensioen 3-daagse	100.000	100.000	75.000
Publicaties (brochures en handleidingen 50%)	7.231	20.000	33.481
Reputatiemanagement	587.423	1.000.000	0
	<u>€ 1.106.474</u>	<u>€ 1.547.000</u>	<u>€ 465.785</u>
Beleidsvorming / beleid beïnvloeding € 1.035.306 (2012: € 946.619)			
Kosten voor personeelsinzet	€ 990.129	€ 942.000	€ 894.115
Leerstoel Pensioenrecht	20.000	20.000	20.000
Expertisecentrum Pensioenrecht	19.350	19.500	25.188
Diverse lidmaatschappen	5.827	8.000	7.316
	<u>€ 1.035.306</u>	<u>€ 989.500</u>	<u>€ 946.619</u>
Bestuurskosten € 385.178 (2012:€ 392.777)			
Kosten voor personeelsinzet	€ 348.168	€ 388.500	€ 377.779
Vergaderkosten bestuur	37.010	25.000	14.998
	<u>€ 385.178</u>	<u>€ 413.500</u>	<u>€ 392.777</u>
Faciliteir € 821.994 (2012: € 842.304)			
Kosten voor personeelsinzet	€ 283.542	€ 265.500	€ 251.825
Huisvestingskosten	243.574	241.000	231.997
Kantoorkosten	222.291	370.000	279.633
Inventariskosten	72.587	89.000	78.849
	<u>€ 821.994</u>	<u>€ 965.500</u>	<u>€ 842.304</u>
Diverse projecten € 18.926 (2012:€ 38.385)			
Diverse projecten	€ 18.926	€ 200.000	€ 38.385
	<u>€ 18.926</u>	<u>€ 200.000</u>	<u>€ 38.385</u>

6 OVERIGE GEGEVENS

6 A) RESULTAATBESTEMMING

Het positieve resultaat over het boekjaar bedraagt € 446.625.

Het positieve resultaat over 2013 is, vooruitlopend op het besluit van de ledenvergadering, toegevoegd aan de Algemene reserve.

6 B) CONTROLEVERKLARING

Zie bijlage.

7 BEGROTING 2014**BATEN**

Contributie leden	€ 6.265.000
Interest en overige baten/lasten	70.000
Extra bijdrage tbv Wijzer in Geldzaken	175.000
TOTALE BATEN	€ 6.510.000

LASTEN

Europa / internationaal	€ 433.000
Gezicht naar de achterban	1.703.000
Gezicht naar buiten	1.738.500
Beleidsvorming / beleid beïnvloeding	1.194.500
Bestuurskosten	430.500
Facilitair	950.000
Diverse projecten	100.000
TOTALE LASTEN	€ 6.549.500

SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Bestemmingsreserve Nieuwe Huisvesting	€ -39.500
	39.500

RESULTAAT

	€ 0
--	------------

BIJLAGE

Ernst & Young Accountants LLP
 Wassenaarseweg 80
 2596 CZ Den Haag
 Postbus 90636
 2509 LP Den Haag

Tel: +31 88 407 10 00
 Fax: +31 88 407 41 87
 ey.com

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Vereniging Pensioenfederatie

Wij hebben de jaarrekening 2013 van Vereniging Pensioenfederatie te Den Haag gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vereniging is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening in overeenstemming met de door het bestuur gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de *Nederlandse controlestandaarden*. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de vereniging gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel is de jaarrekening 2013 van Vereniging Pensioenfederatie, in alle van materieel belang zijnde aspecten opgemaakt in overeenstemming met de door het bestuur gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening.

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House onder registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (verleggenwoordiger van een) venoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te Lambeth Palace Road 1, London SE1 7EU, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boomjes 25B, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik en verspreidingskring

Wij vestigen de aandacht op hoofdstuk 3 in de toelichting in de jaarrekening waarin de basis voor de financiële verslaggeving is uiteengezet. De basis voor financiële verslaggeving betreft de door het bestuur van de vereniging gekozen grondslagen. Dit doet geen afbreuk aan ons oordeel. De jaarrekening 2013 van Vereniging Pensioenfederatie en onze controleverklaring daarbij zijn daarom uitsluitend geschikt voor het bestuur van de vereniging en kunnen derhalve niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

Den Haag, 13 maart 2014

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. G.W. Hilverda RA

4

Pensioenfederatie

Geconsolideerde balans

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2013

Pensioenfederatie (PF)
 Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB)
 Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF)
 Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB)

	<u>31-12-2013</u>	
ACTIVA		
<i>Vaste activa</i>		
Materiële vaste activa		
Inventaris	€ 306.658	
Hard- en software	€ 18.584	
Kantoorapparatuur	€ 7.258	
	<u>€</u>	332.500
<i>Vlottende activa</i>		
Vorderingen		
Nog te ontvangen bedragen	€ 121.215	
Vooruitbetaalde kosten	€ 53.088	
	<u>€</u>	174.303
Liquide middelen	<u>€</u>	4.853.498
	<u>€</u>	<u>5.360.301</u>
 PASSIVA		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	€ 4.372.176	
Bestemmingsreserve imagocampagne	€ 355.423	
	<u>€</u>	4.727.599
Voorzieningen		
Voorziening pensioenen	€	184.350
 Kortlopende schulden		
Loonheffing en sociale lasten	€ 82.039	
Personeelskosten	€ 144.730	
Te betalen huur	€ 40.086	
Te betalen kosten	€ 181.497	
	<u>€</u>	448.352
	<u>€</u>	<u>5.360.301</u>

COLOFON

Tekstredactie

Gert Kloosterboer

Hans Beerepoot

Mirjam Lammerts

Ontwerp

PutGootink

PF

Jaarverslag 2013